

Hur är det med tillgängligheten?

Anvisningar gällande ett kulturobjekts tillgänglighetsinformation

Aura Linnapuomi och Outi Salonlahti

www.kulttuuriakaikille.fi
www.kulturforalla.fi
www.cultureforall.fi

LU^CKAN

Undervisnings- och kulturministeriet

Hur är det med tillgängligheten? Anvisningar gällande ett kulturobjekts tillgänglighetsinformation

Servicen Kultur för alla publikationer 3/2016

Skribenter: Aura Linnapuomi och Outi Salonlahti

Utgivare: Servicen Kultur för alla/ För kultur på lika villkor r.f. och Luckan r.f.

Upplaga: 2000 st

Svensk översättning & textredigering: Susanna Ringbom och Rita Paqvalén

Tryckeri: Nordprint Oy, 2016

1. upplagan

ISBN 978-952-6677-31-6 (häftad, svenska och finska)

ISBN 978-952-6677-30-9 (PDF, svenska)

ISBN 978-952-6677-29-3 (DOC, svenska)

ISBN 978-952-6677-18-7 (PDF, finska)

ISBN 978-952-6677-19-4 (DOC, finska)

ISSN 2341-913X

© Servicen Kultur för alla/ För kultur på lika villkor r.f. och skribenterna

Innehåll

1. Inledning	4
2 Att förmedla tillgänglighetsuppgifter	5
2.1.1 Ge åtminstone dessa tillgänglighetsuppgifter	6
2.1.2 Övriga tillgänglighetsuppgifter	13
3 Var ska man placera uppgifterna om tillgänglighet?	17
Källor.....	18

1. Inledning

De här anvisningarna riktar sig till kulturaktörer av alla slag. Anvisningarna kan användas som stöd då kulturaktörer vill skapa och ge information om ett kulturobjekts tillgänglighet. Tillgänglighetsinformationen hjälper besökare att bedöma hur lätt det är att fungera i utrymmena och använda sig av olika tjänster. Med hjälp av uppgifterna kan besökaren planera sitt besök och bedöma om hen till exempel behöver hjälpmedel eller assistent.

Tillgänglighet är ett brett begrepp. I dessa anvisningar omfattar tillgänglighetsbegreppet såväl tillgängligheten gällande den byggda miljön och utrymmena som tjänsterna och kommunikationen.

Många kulturobjekt har genomfört en mängd olika lösningar för att förbättra tillgängligheten. Att berätta om dessa lösningar främjar jämlikhet. Dessutom kan informerandet om tillgänglighetslösningar öka användningen av tjänsten och locka nya besökare. Tillgänglighetsinformationen borde ingå i standardinformationen, men den är samtidigt också en konkurrensfördel!

I anvisningarna har vi listat en hel del olika frågor i anslutning till tillgängligheten. Låt dig inte nedslås om allt inte är i ordning gällande ditt kulturobjekts tillgänglighet. Tillgängligheten kan förbättras stegvis, allt behöver inte förverkligas på en gång. Dessutom är det god service att ärligt berätta om eventuella hinder som försvårar deltagandet. Att berätta också om hinder ger en positiv signal, eftersom det visar att man är öppen och medveten om tillgänglighetens betydelse.

Tillgänglighetsuppgifterna är en del av den tillgängliga kommunikationens helhet. Till den hör även t.ex. kommunikationens visuella och språkliga klarhet. Tilläggsuppgifter och anvisningar gällande förverkligandet tillgänglig kommunikation finner man i Kultur för allas publikation *Viestintää kaikille – saavutettavan viestinnän opas kulttuuritoimijoille* (Salo 2013). Publikationen kan läsas på nätet: www.kulttuuriakaikille.info/saavutettavuus_tietopaketit_oppaat_viestinta. Svenskspråkig information om tillgänglighet finns på Kultur för allas svenskspråkiga sidor: www.kulttuuriakaikille.fi/tillganglighet

Anvisningarna *Hur är det med tillgängligheten?* grundar sig på Kultur för allas publikation *Tapahtumia kaikille! Opas saavutettavan Kulttuurifestivaalin järjestämiseen* (ungefär "Evenemang för alla – En guide för att skapa tillgängliga evenemang för alla", Kartinen & Linnapuomi 2014) kapitel "3.2 Tiedot tapahtuman saavutettavuudesta" (ungefär "Uppgifter om ett evenemangs tillgänglighet"). Publikationen kan läsas på nätet: www.kulttuuriakaikille.info/saavutettavuus_tietopaketit_oppaat_festivaalit.

2 Att förmedla tillgänglighetsuppgifter

Tillgänglighetsuppgifterna ges i ord. I samband med texten är det dessutom skäl att använda sig av tillgänglighetssymboler. Symbolerna stöder förståelsen och förtydligar textens innebörd. Man kan även använda sig av fotografier, eftersom de konkretiserar tillgänglighetsuppgifterna och kan hjälpa att identifiera lösningarna på plats.

Tillgänglighetssymboler kan laddas ner fritt för icke-kommersiella syften:

- i Kultur för alla symbolbank
www.kulttuuriakaikille.fi/tillganglighet_symboler_for_kommunikation_symbolbanke_n
- på sidan för Helsingfors stads bildsymboler
http://www.hel.fi/hki/HKR/sv/Helsingfors+f_r+alla/Bildsymboler

Man bör granska utrymmen med hjälp av tillgänglighetsanvisningarna innan man ger tillgänglighetsuppgifter. Ifall man konstaterar att utrymmena till största delen följer anvisningarna kan man i informationen till exempel meddela att "Bibliotekets ingång är tillgänglig" eller "Teatern har tillgänglig toalett". Dessutom är det viktigt att meddela var den tillgängliga ingången och toaletten är placerad, samt ge en eventuell klarläggning av vilka slags brister det finns gällande ingångens och toalettens tillgänglighet.

2.1 Vilka tillgänglighetsuppgifter borde man ge?

Det är skäl att berätta mångsidigt och detaljerat om tillgängligheten. I följande tabeller har vi räknat upp vilka tillgänglighetsuppgifter man bör ge. Dessutom finns i tabellerna detaljerade anvisningar om hur man ger informationen.

Den första tabellens vänstra kolumn innehåller anvisningar om hur man kan berätta om tillgängligheten då den i huvudsak förverkligas enligt instruktionerna. I kolumnen finns symbolen för varje tillgänglighetsuppgift, ett "fiktivt exempel" och dessutom förslag på hur man borde förtydliga det fiktiva exemplet. I den högra kolumnen ges fiktiva exempel som kan användas då tillgängligheten inte uppfylls.

I den första tabellen finns även tillgänglighetsinstruktioner, som är till hjälp då man kollar utrymmena innan man ger upplysningar. Tillgänglighetsinstruktionerna grundar sig på publikationerna *Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle* (ungefär "Kartläggning av den byggda miljöns tillgänglighet. En handbok för beställare och förverkligare", Ruskovaara 2009), *Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Tiedonkeruulomake* (ungefär "Kartläggning av den byggda miljöns tillgänglighet. Blankett för insamling av information", Invalidiliitto 2009) samt *Esteettömyysopas. Mitä. Miksi. Miten* (ungefär "Tillgänglighetsguide. Vad. Varför. Hur", Pesola 2009).

2.1.1 Ge åtminstone dessa tillgänglighetsuppgifter

<p>Tillgängligheten förverkligas i huvudsak</p> <p>I denna kolumn finns symboler gällande tillgänglighetsuppgifter, "fiktiva exempel" och förtydliganden av dem. Dessutom innehåller kolumnen tillgänglighetsanvisningar, som är till hjälp då man kontrollerar utrymmenas tillgänglighet innan man förmedlar uppgifterna.</p>	<p>Tillgängligheten förverkligas inte</p> <p>I denna kolumn finns "fiktiva exempel" och förtydliganden av dem. Tillgänglighetssymboler används inte.</p>
<p>Tillgänglig ingång</p> <p><i>Ingången till utrymmena eller evenemangsområdet är tillgänglig.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ange var den tillgängliga ingången finns. • Meddela eventuella brister i ingångens tillgänglighet, fiktivt exempel: <ul style="list-style-type: none"> - Ingångsdörrens tröskel är 30 mm hög och dörröppningens bredd endast 800 mm. <p>Anvisningar gällande tillgänglig ingång</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framför ytterdörren finns en 1800 mm x 1800 mm stor plattform. • Tröskelns höjd är högst 20 mm. • Dörröppningens fria bredd är minst 850 mm. • På insidan av dörren (gäller även vindfång) finns fritt utrymme vars diameter är 1500 mm. 	<p><i>Det finns ingen tillgänglig ingång.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Beskriv ingången, fiktivt exempel: <ul style="list-style-type: none"> - Åtta trappsteg leder till ingången.

- Dörren öppnas automatiskt eller är lätt att öppna.¹
- Bredvid dörren som öppnas för hand (på öppningssidan) finns minst 400 mm fritt utrymme, så att man även kan öppna dörren sittande i rullstol.
- Dörrhandtaget, dörröppningsknappen och dörrklockor samt dörrtelefoner är på 850–1000 mm höjd.² Dörrklockor och -telefoner är inte närmare än 400 mm från hörn, pelare eller annat hinder.³
- Det finns inga nivåskillnader eller det finns vid mindre nivåskillnader en långsluttande ramp, högst 8 %. Om rampen finns utomhus, och den inte är täckt och uppvärmd, ska rampen vara mer långsluttande.⁴
- Vid nivåskillnader på mer än 1000 mm finns det en hiss eller lyftanordning.

Tillgänglig toalett

I utrymmena eller på evenemangsområdet finns tillgänglig toalett.

Det finns ingen tillgänglig toalett.

- Ange var den tillgängliga toaletten finns.
- Meddela eventuella brister i toalettutrymmet eller -utrymmena, fiktivt exempel:
  - Den högerhänta toaletten är mindre än vad som rekommenderas (bredvid toalettstolen finns 600 mm fritt utrymme endast på högra handens sida).

Anvisningar gällande tillgänglig toalett

- Dörröppningen är minst 850 mm.
- Tröskelns höjd är högst 20 mm.
- Innanför dörren (på gångjärnets sida) finns ett vågrätt handtag på 800 mm höjd från golvet.
- I toalettutrymmet finns fritt svängrum, 1500 mm i diameter.
- Bredvid toalettstolen finns fritt utrymme minst 800 mm mätt från det nedfällda

¹ Pesola 2009, 36.

² Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 3.

³ Pesola 2015.

⁴ Pesola 2009, 36.

armstödet kant till väggen⁵. I toalettutrymmena ska det antingen finnas en tillgänglig toalett med minst 800 mm på bägge sidor om sitsen, eller två toaletter av vilka den ena är för högerhänta och den andra för vänsterhänta, alltså att det bara på den ena sidan av sitsen finns minst 800 mm utrymme.

- Höjden för tvättställets övre kant är 800 mm. Det fria knäutrymmets höjd under tvättstället är minst 670 mm eller så är tvättstället av justerbar modell.
- Toalettstolen har uppfällbara armstöd på bägge sidor.⁶
- Wc-pappershållare, tvålhållare och handdukar är på 900 mm höjd från golvet och placerade så, att de är lätta att använda även från rullstol.⁷
- Man ska ha tillträde till tillgängliga toalettutrymmen oberoende av kön. Till exempel kan den personliga assistenten för en person med en funktionsnedsättning vara av motsatt kön.

Tillgängliga bilplatser

Tillgängliga bilplatser

- Ange de tillgängliga bilplatsernas antal och placering.
- Ange också eventuella brister i bilplatsernas tillgänglighet, fiktivt exempel på brister:
  - Den tillgängliga bilplatsens avstånd till den tillgängliga ingången är ca 50 m.

Det finns inga tillgängliga bilplatser.

- Ange vilka andra parkeringsmöjligheter som erbjuds.

Anvisningar gällande tillgänglig bilplats

- Parkeringsrutan är minst 3600 mm bred och minst 5000 mm lång.
- Placeringen är så nära den tillgängliga ingången som möjligt.
- Det finns en tillgänglig gångväg från den tillgängliga bilplatsen till den tillgängliga ingången.
- Gångvägens yta är hård, jämn och halksäker även i vått tillstånd.
- Bilplatserna är utmärkta med en internationell ISA-symbol och andra lämpliga symboler.⁸

⁵ Ruskovaara 2009, 94

⁶ Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 16.

⁷ Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 16 och Ruskovaara 2009, 94.

Gångvägar

Gångvägarna är tillgängliga.

- Ange eventuella brister i tillgängligheten (både utom- och inomhus), fiktivt exempel gällande bristerna:
  - Gångvägarna på evenemangsområdet delvis täckta av grus och sand.
  - Korridoren in till salen är endast 850 mm bred.

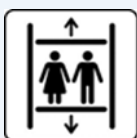
Gångvägarna är inte tillgängliga.

- Beskriv gångvägarna, fiktivt exempel:
  - Utrymmen finns i flera olika våningar. Det finns ingen hiss mellan våningarna. Trösklarna mellan rummen är mycket höga. Tre trappsteg leder till klubbutrymmet.

Anvisningar gällande tillgängliga gångvägar

- Korridoren inomhus är minst 900 mm bred. En person som använder sig av rullstol eller annat hjälpmedel kan röra sig i gången, men det finns inte utrymme att komma förbi (obs: om korridoren har en rätvinklig vändning, ska den vara 1200 mm bred vid vändningen för att det ska finnas tillräckligt med utrymme).
- Utomhus är gångvägen minst 1500 mm bred.⁹
- För att två personer som använder rullstol ska kunna mötas på en gångväg måste den vara minst 1800 mm bred.¹⁰
- För eventuella dörröppningar i korridoren, trösklar eller andra nivåskillnader gäller samma anvisningar som de ovan nämnda gällande tillgänglig ingång.

Hiss

Det finns hiss i utrymmena.

- Ange var hissen är belägen.

Det finns ingen hiss i utrymmena.

⁸ Ruskovaara 2009, 52.

⁹ Ruskovaara 2009, 42.

¹⁰ Invalidiliitto ry 2014.

- Berätta om eventuella brister i hissens tillgänglighet, fiktivt exempel på brister:
  - Hissen är 1300 mm djup och 1000 mm bred. Hissknapparna är på 1000 mm–1200 mm höjd.

Anvisningar gällande tillgänglig hiss

- Dörren öppnas automatiskt eller är lätt att öppna.
- Hissens djup är minst 1400 mm och bredden minst 1100 mm¹¹.
- Dörrens fria öppning är minst 900 mm¹².
- Framför hissdörren finns en plattform, vars diameter är minst 1500 mm.
- Alla hissknappar är på en höjd av 900–1100 mm.
- Hissknapparna och våningsnumren är upphöjda så att man kan känna dem med handen.¹³

Rullstolsplatser

Det finns rullstolsplatser i salongen

- Ange även rullstolsplatsernas antal, samt var de är belägna. Berätta dessutom ifall man måste meddela i förväg om behovet av rullstolsplats, till exempel i samband med biljettbokningen.
- Berätta också om eventuella brister i rullstolsplatsernas tillgänglighet, fiktivt exempel på brister:
  - Bredden på platsernas fria utrymme är 800 mm och det fria utrymmets djup är 1300 mm.

Det finns inga rullstolsplatser i salongen.

Anvisningar gällande tillgänglig plats (rullstolsplats)

- Det finns en tillgänglig passage till rullstolsplatsen.
- Bredden på rullstolsplatsens fria utrymme är minst 900 mm.

¹¹ Pesola 2009, 36.

¹² Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 6.

¹³ Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 6.

- Djupet på rullstolsplatsens fria utrymme är minst 1400 mm.¹⁴
- Det vore bra med ett utrymme på 900 mm bakom rullstolsplatsen för den som vill passera¹⁵.

Åskådarpodium

På ståplatsläktaren finns ett rampförsett åskådarpodium, avsett för rullstolsbundna kunder.

- Ange var åskådarpodiet är beläget.
- Berätta också om eventuella brister i åskådarpodiets tillgänglighet, fiktivt exempel på brister:
  - Rampen som leder upp till åskådarpodiet är brant (15 %).

Ståplatsläktaren har inget åskådarpodium.

Anvisningar gällande åskådarpodiet och rampen

- Åskådarpodiet och rampen som leder dit har 50 mm skyddskanter, som förhindrar att man rullar över kanten.¹⁶
- Rampens lutning är högst 8 %. (Om höjdskillnaden är till exempel en meter ska rampens längd vara mer än 12 meter.)
- Rampens yta är hård, jämn och halksäker även i vått tillstånd.
- Rampen avviker från passagen genom annan färgnyans.
- Åskådarpodiet har ledstänger.

Teleslinga

Teleslinga finns att tillgå.

Teleslingan är inte i bruk.

¹⁴ Invalidiliitto ry 2009, mellanblad 10.

¹⁵ Rakennustietosäätiö 2007.

¹⁶ Ruskovaara 2009, 76–77.

- Ange även i vilka utrymmen teleslinga används.

Vad är en teleslinga?

En teleslinga (hörselslinga) eller annat ljudåtergivningssystem betjänar personer som använder hörapparat. Kundenservicepersonens eller den uppträdandes röst upptas i en mikrofon och överflyttas med hjälp av teleslingan direkt till hörapparaten utan att eventuellt brus stör lyssnandet. Man måste använda mikrofon i föreställningar eller servicesituationer för att teleslingan ska vara till nytta.

Det är bra att installera en teleslinga åtminstone i biljettförsäljningspunkten, i infopunkten, i salongen, eller i en del av den, samt vid behov även på scenen¹⁷. Teleslingan kan antingen vara fast installerad i utrymmet eller den kan vara en bärbar slinga för tillfälligt bruk, eller en batteridriven flyttbar slinga för servicepunkter. I allmänhet är en fast installerad teleslinga ansluten till det ljudåtergivningssystem som är i bruk.¹⁸

Fritt inträde för assistent och tolk

Assistent och tolk kommer in utan avgift.

Assistenter och tolkar

En funktionsnedsatt persons assistent kan till exempel vara en personlig assistent för en rörelsehindrad person, en assisterande guide för en person med synnedsättning eller en stödperson för en person med intellektuell funktionsnedsättning. En tolk kan till exempel vara en teckenspråkstolk, skrivtolk eller rösttolk.

Assistentens och tolkens inträde bör alltid vara avgiftsfritt. Ifall besökaren blir tvungen att betala inträdesavgiften för sin personliga assistent eller tolk, hamnar hen i en ojämlig situation genom att betala dubbel inträdesavgift.

Av vem kan man be om tilläggsuppgifter gällande tillgängligheten (ange telefonnummer och e-postadress)?

¹⁷ Linnapuomi, Paqvalén, Salovaara och Turpeinen 2014, 6.

¹⁸ Kuuloliitto ry 2014 och Kuulokynnys 2014.

2.1.2 Övriga tillgänglighetsuppgifter

Det är skäl att i mån av möjlighet även ge annan tillgänglighetsinformation utöver den grundinformation som presenterats tidigare. Sådan annan information är till exempel information om den tolkning och de hjälpmedel som erbjuds.

Hjälpmedel till utlåning

Vi erbjuder hjälpmedel till utlåning.

- Ange vilka hjälpmedel och var man kan låna dem.

Hjälpmedel

Hjälpmedel som finns till låns kan till exempel vara promenadkäppar, rollatorer, rullstolar, barnkärror, ficklampor och förstoringsglas. Bärbara stolar kan också underlätta besöket till exempel i museer och på evenemangsområden.¹⁹

Service för personer med nedsatt syn

Service riktad till personer med nedsatt syn.

- Ange vilka tjänster som erbjuds.

Vilka är de tjänster som riktas till synskadade personer?

Tjänster som är riktade till personer med nedsatt syn kan t.ex. bestå av föremål som kan vidröras eller konstverk, ordkartor²⁰, reliefkartor, syntolknig och punktskrift. Synskadade personer har också nytta av möjligheten att i förväg få t.ex. programblad eller libretto som

¹⁹ Salovaara 2014, intervju 19.5.2014.

²⁰ Ordkartor är röstvägledningskartor. Ordkartan ger verbal information om hur man hittar till väsentliga tjänster och hur de är placerade (såsom toalettutrymmen, olika salar, restauranger och så vidare). Man kan lyssna på ordkartan och ladda ner den från hemsidan. En synskadad person kan också till exempel lyssna på den medan hen går. Källa: Markkula 2014, intervju per e-post 5.5.2014.

tillgänglig textfil. Filer i DOC- och RTF-format samt HTML-textversioner är tillgängliga. Den ofta använda PDF-filen är inte tillgänglig för en synskadad person som använder sig av ett skärmläsarprogram. Synskadade personer borde alltid kunna erbjudas ett alternativt filformat eller en HTML-textversion.

Teckenspråkiga eller teckenspråkstolkade tjänster

Teckenspråkiga eller teckenspråkstolkade program eller tjänster.

- Ange vilket program och tidpunkten för programmet.
- Ange vilka tjänster som erbjuds.
- Ange med vilket teckenspråk programmet eller tjänsten tolkas (till exempel finskt eller finlandssvenskt teckenspråk).

Service på eller tolkad till teckenspråk

Teckenspråkig service har teckenspråk som originalspråk. Originalspråket för till exempel kundbetjäning, föreställningar, vägledning eller videor kan vara teckenspråk.

Teckenspråkig service kan också tolkas till talat språk, så att den också blir tillgänglig för personer som inte förstår teckenspråk.

Olika evenemang och tjänster kan även erbjudas tolkade till teckenspråk. Vid föreställningar, diskussionstillfällen, guidningar eller filmföreläsningar tolkar teckenspråkstolken talet i realtid och förmedlar ljudvärlden till publiken.

I Finland används två teckenspråk, det finska och det finlandssvenska teckenspråket. Det finns även andra tecknade uttrycksmedel, internationella tecken och tecknat tal.

Tolkningsformen väljs alltid enligt användargrupp.

Syntolkning

Syntolkade program eller tjänster

- Ange vilket program och tidpunkten för programmet.

- Ge behövliga tilläggsuppgifter, som till exempel var man får låna öronsnäckor för syntolkningen och när tolkningen börjar höras i snäckorna.
- Ange vilka tjänster som erbjuds.

Vad innebär syntolkning?

Syntolken berättar om programmets eller verkets yttre utformning på ett sätt som gör att den synskadade personen kan få en uppfattning som är snarlik en seende persons. Syntolkningen innebär att den visuella informationen kläs i ord²¹.

Syntolkning kan till exempel anordnas av en föreställning eller filmförevisning. Då beskriver syntolken bland annat scenografin, dräkterna, rörelserna samt intrigmässiga skeenden. Vid guidade turer berättar syntolken till exempel om byggnadernas, föremålens eller konstverkens storlek, former och färger.

Textning

Textat program

- Ange vilket program och tidpunkten för programmet.
- Berätta vilket språk textningen erbjuds på och vilket som är programmets ursprungsspråk.

Vad innebär textning?

Textning kan exempelvis anordnas vid föreställningar. Textningen färdigställs i förväg och förmedlas till åskådaren i realtid. Texten kan vara synlig för alla åskådare och då kan vem som helst ha nytta av den. Man kan även följa med textningen på personliga läsplattor eller motsvarande.

Textningen kan vara inomspråklig eller interspråklig.

Inomspråklig textning innebär att textningen görs på programmets ursprungsspråk (till exempel finskspråkig textning vid en finskspråkig föreställning). Personer som inte hör, eller vilkas hörsel försvagats, samt personer som håller på och lär sig språket, har nytta av inomspråklig textning.

Interspråklig textning betyder att textningen är på annat språk än verkets ursprungliga språk (till exempel finsk textning av svenskspråkigt program).

²¹ Alanen & Hirvonen 2013, 85.

Skrivtolkning

Skrivtolkade program eller tjänster

- Ange vilket program samt tidpunkten för programmet.
- Ange vilka tjänster som erbjuds.
- Ange vilket språk skrivtolkningen erbjuds på.

Vad innebär skrivtolkning?

Skrivtolkning innebär att allt tal skrivs ner som läsbar text i realtid. Skrivtolkningen kan vara synlig för alla åskådare, då vem som helst, som har svårigheter att uppfatta talet, har nytta av detta. Alternativt kan skrivtolkningen vara synlig enbart på skrivtolkens datorskärm, vilket innebär att tolkningen endast kan följas av några få personer.²²

Skrivtolkning kan erbjudas till exempel vid seminarier eller diskussionstillfällen. Tolkningen tjänar till exempel personer som inte hör eller vilkas hörsel är nedsatt, samt personer som håller på att lära sig språket.

Lättläst

Lättläst program eller service.

- Ange vilket program och tidpunkten för programmet.
- Ange vilken service som erbjuds.

Vad innebär lättläst?

Lättläst är en språkform som är enklare att läsa och förstå än standardspråket, och som kan tjäna till exempel personer med en intellektuell funktionsnedsättning samt personer som håller på att lära sig språket²³. På lättläst språk kan man erbjuda till exempel föreställningar, guidningar, broschyrer, information på webbsidor, väggtexter eller litteratur.

Material och service erbjuds på många olika språk.

- Ange vilka slags material och vilken service man erbjuder.

²² Pesola 2009, 32.

²³ Selkokeskus 2014.

- Ange på vilka språk material och service erbjuds.

Hjälpande hundar

Assistent- och ledarhundar är välkomna.

Enligt lagen kan en hundägare ta med sin ledar- och assistenthund överallt.²⁴

3 Var ska man placera uppgifterna om tillgänglighet?

Många besökare har vant sig vid att leta efter ett kulturobjekts tillgänglighetsinformation på nätet. Det är skäl att skapa en egen avdelning på webbsidorna för tillgänglighetsuppgifter under rubriken "Tillgänglighet". Avdelningen bör placeras så att den är lätt att hitta, till exempel i huvudmenyn. Då hittar användarna uppgifterna lätt och snabbt. Länken till tillgänglighetsavdelningen bör också bifogas till sidan med kontaktuppgifter. Tillgänglighetsavdelningen borde översättas till alla de språk som erbjuds på webbplatsen. Dessutom är det viktigt att se till att nätsidorna är tillgängliga, att man till exempel kan använda sig av dem med olika hjälpmedel.

I samband med enskilda produktioner är det skäl att alltid berätta om tillgänglighetstjänster i anslutning till programutbudet, som till exempel tolkning och textning av vissa föreställningar. Det är till exempel viktigt att på föreställningens presentationssida och spelplanen nämna om det vid vissa föreställningar finns till exempel teckenspråkstolkning eller textning, eller om sådan kan ordnas eller beställas.

Det är skäl att ge samma tillgänglighetsinformation som på webbsidorna även i den tryckta informationen, såsom broschyrer, affischer och flyers. De här uppgifterna bör placeras under en egen tillgänglighetsrubrik eller i samband med kontaktuppgifterna, för att de ska vara så lätta att hitta som möjligt. Ifall utrymmet är mycket begränsat och man måste minska på uppgifterna, är det viktigt att åtminstone nämna om utrymmet är tillgängligt, om det finns tillgänglig toalett och tillgång till teleslinga. Dessutom är det bra att även ge kontaktuppgifterna till en person som kan ge närmare information om tillgängligheten. Det är också viktigt att i den tryckta informationen berätta om de tillgänglighetstjänster som erbjuds i anslutning till programutbudet – i såväl tillgänglighetsavsnittet som i anslutning till föreställningarna.

²⁴ Valtakunnallinen vammaisneuvosto 2014.

Källor

- Alanen, Anukaisa och Hirvonen, Maija 2013. Esipuhe: Erityisryhmien viestintä ja viestinnän esteettömyys. *Puhe ja kieli*, 33:3. s. 85–89. Citerad 2.4.2014.
ojs.tsv.fi/index.php/pk/article/view/9429/6718
- Invalidiliitto ry 2014. Kulkuväylät. Citerad 2.5.2014.
www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/rakennettu_ymparisto/kulkuvaylat/
- Invalidiliitto ry 2009. ESKEH-projekti. Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Tiedonkeruulomake. Citerad 16.4.2014.
www.esteeton.fi/portal/fi/esteettomyysprojektit/eskeh-projekti_esteettomyden_arviointimenetelman_ja_kartoituslomakkeen_kehittaminen/
- Kaartinen, Sini och Linnapuomi, Aura 2014. *Tapahtumia kaikille! Opas saavutettavan kulttuurifestivaalin järjestämiseen*. Kulttuuria kaikille -palvelun julkaisuja 2/2014. Kulttuuria kaikille -palvelu / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry och Finland Festivals ry. 1. upplagan.
- Kuulokynnys 2014. Kuuloliitto ry. Induktiosilmukat ja muut äänensiirtomenetelmät. Citerad 5.5.2014.
www.kuulokynnys.fi/kuulokynnys/kuunteluymparisto/hyvan_kuunteluympariston_kriteerit/induktiosilmukat/
- Kuuloliitto ry 2014. Induktiosilmukka. Citerad 11.4.2014.
www.kuuloliitto.fi/fin/kuulo/apuvalineet/induktiosilmukka/
- Linnapuomi, Aura, Paqvalén, Rita, Salovaara, Sari och Turpeinen, lida 2014. *Teatteria kaikille! Opas teattereille saavutettavaan toimintaan*. Kulttuuria kaikille -palvelun julkaisuja 1/2014. Kulttuuria kaikille -palvelu / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry och Suomen Teatterit ry. aDigi Oy. Helsinki
- Markkula, Eija-Liisa 2014. E-postintervju 5.5.2014. Intervjuare Aura Linnapuomi.
- Pesola, Kirsti 2009. *Esteettömyysopas - mitä, miksi miten*. Invalidiliiton julkaisuja O.39. Tyylipaino Oy.
- Pesola, Kirsti 2015. E-postintervju 27.4.2015. Intervjuare Outi Salonlahti.
- Rakennustietosäätiö 2007. *Esteetön rakennus ja ympäristö. Turvallinen toimia ja liikua, suunnitteluopas*. Rakennustietosäätiö.
- Ruskovaara, Anna (red.) 2009. *Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle*. Invalidiliitto ry / ESKEH-projekti. Invalidiliiton julkaisuja O.38., 2009. Kirjapaino Öhrling Oy.
- Salo, Outi 2013. *Viestintää kaikille - Saavutettavan viestinnän opas kulttuuritoimijoille*. Uppdaterad version 2013. Kulttuuria kaikille -palvelu / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry. aDigi Oy. Helsinki.
- Salovaara, Sari 2014. Intervju 19.5.2014. Intervjuare Aura Linnapuomi.
- Selkokeskus 2014. Selkokielen määritelmä. Citerad 19.12.2014.
papunet.net/selkokeskus/teoriaa/maaritelma.html
- Valtakunnallinen vammaisneuvosto 2014. Palvelukoira asiakkaana. Citerad 13.5.2014.
www.vane.to/index.php?option=com_content&view=article&id=74:palvelukoira-asiakkaana&catid=3:kirjasto&Itemid=4